

4. ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

Πρωταγόρας - Πολιτεία

Οι συνθετικές - δημιουργικές εργασίες σε ένα φιλοσοφικό κείμενο, που αναφέρονται κυρίως σε θεωρητικά ζητήματα, προβάλλουν απαιτήσεις στις οποίες οι μαθητές, ακόμη και της Γ΄ Λυκείου, δεν είναι εύκολο να ανταποκριθούν. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να τους δοθεί μεγαλύτερη βοήθεια από ό,τι συνήθως. Τα θέματα θα δοθούν έγκαιρα στους μαθητές για επεξεργασία αλλά πολλά από αυτά δεν μπορούν να ολοκληρωθούν παρά μόνο μετά τη διδασκαλία της *Πολιτείας*, αφού την προϋποθέτουν, ή και των έργων του Αριστοτέλη, όταν σχετίζονται με αυτά. Στα πλαίσια αυτά μπορούν οι συνάδελφοι να προτείνουν στους μαθητές:

1. Να μελετήσουν τις απόψεις του Πρωταγόρα για τους **νόμους** και τη **δικαιοσύνη** και τις απόψεις α) άλλων σοφιστών, π.χ. του Ιππία από τον ίδιο διάλογο και του Θρασύμαχου από την *Πολιτεία*, β) του Σωκράτη και του Πλάτωνα στον *Κρίτωνα* και την *Πολιτεία* και να διαπιστώσουν τα κοινά στοιχεία και τις διαφορές όσον αφορά i) στην προέλευση του νόμου και τη σχέση του με τη δικαιοσύνη, ii) το ρόλο του νόμου και της δικαιοσύνης για τη συνοχή της πολιτείας και την ευτυχία των πολιτών.
2. Να μελετήσουν τις απόψεις για την **εκπαίδευση** και την **παιδεία**, όπως διατυπώνονται α) από τον Πρωταγόρα στον ομώνυμο διάλογο, β) από τον Σωκράτη και τον Πλάτωνα στην *Πολιτεία* και να διαπιστώσουν κοινά σημεία και διαφορές στους στόχους και τον τρόπο της επίτευξής τους, προσέχοντας ιδιαίτερα το ρόλο της πολιτείας στην αγωγή των νέων.
3. Να συγκρίνουν τον πρωταγόρειο μύθο για την αρχή του κόσμου με τον κοσμολογικό μύθο του Ησιόδου (*Θεογονία*, στ. 104- 206) και με το ανάλογο κεφάλαιο από το βιβλίο της *Γενέσεως* (κεφ. Α, 1- 25) της *Παλαιάς Διαθήκης*. Μπορεί ο διδάσκων να βρει τα κείμενα μεταφρασμένα και στο *Ανθολόγιο της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας*

της Β΄ τάξης του Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου των Γ. Γιατρομανωλάκη και Ρ. Ζαμάρου.

4. Να συγκρίνουν τις απόψεις του Πρωταγόρα για την **πολιτική ζωή** με τις απόψεις του Αριστοτέλη για το ίδιο θέμα (από όσα περιλαμβάνονται στο σχολικό βιβλίο) και άλλων στοχαστών της αρχαιότητας (π.χ. Θουκυδίδη, Δημοσθένη, Ισοκράτη)⁶⁰.
5. Να μελετήσουν τους εσχατολογικούς μύθους στον *Φαίδωνα* και τον *Γοργία* και να τους συγκρίνουν με τον εσχατολογικό μύθο της *Πολιτείας*⁶¹.
6. *Η παιδεία στην πλατωνική Πολιτεία δεν είναι μόνο μια μέθοδος για να διαμορφωθεί ο χαρακτήρας και να αναπτυχθούν οι νοητικές ικανότητες των αρχομένων, αλλά και ένας τρόπος να δοκιμαστούν ηθικά και να επιλεγούν οι καλύτεροι που προορίζονται να ασκήσουν την εξουσία. Και στο θέμα της παιδείας η ηθική αξιολόγηση είναι άρρηκτα δεμένη με την πολιτική σκοπιμότητα, πράγμα για το οποίο ο Πλάτων κατηγορήθηκε με σφοδρότητα*⁶².
Νομίζετε ότι είναι σωστό ή απλώς αναπόφευκτο να αναλαμβάνει η εκπαίδευση (σε οποιαδήποτε εποχή και σήμερα) έναν τέτοιο ρόλο;
7. Να διαβάσετε την κριτική του Αριστοτέλη στην *Πολιτεία* του Πλάτωνα (*Πολιτικά* βιβλίο Β΄) και να την παρουσιάσετε στην τάξη σας, δηλώνοντας αν συμφωνείτε ή διαφωνείτε.

---

⁶⁰ Στην ενότητα «Πολιτικός κόσμος» του βιβλίου Γ. Γιατρομανωλάκη - Ρ. Ζαμάρου, της Β΄ τάξης του Ε.Π.Λ., μπορεί να βρει κανείς μεταφρασμένα κείμενα από τους παραπάνω συγγραφείς. Μπορεί να ζητηθεί και σύγκριση με τον ευρωπαϊκό διαφωτισμό, αφού δοθούν συγκεκριμένες αναφορές σε γάλλους φιλοσόφους. Ο διδάσκων μπορεί να συμβουλευθεί το σχετικό κεφάλαιο στο βιβλίο του Β. Κύρκου (σ. 45 κ.ε.).

⁶¹ Βλ. Ι. Θεοδορακόπουλος, σσ. 74-81 και W. K. C. Guthrie (2), σσ. 239-244.

⁶² Βλ. Α. Μπαγιόνας (1), σ. 201.

8. Να αναζητήσετε στο Η' βιβλίο των *Πολιτικών* του Αριστοτέλη τα χωρία για τον άριστο βίο της πόλης και του πολίτη⁶³, για την ευτυχισμένη πόλη, τους άρχοντες και τους αρχόμενους⁶⁴, για τις σχέσεις των δύο φύλων, την οικογένεια και την αγωγή των παιδιών⁶⁵ και από το βιβλίο Θ' για την παιδεία⁶⁶, να επιλέξετε όποιο από τα θέματα αυτά σας ενδιαφέρει και να συγκρίνετε τις απόψεις του Αριστοτέλη με αυτές του Πλάτωνα. Να προσέξετε και τη διαφορά του λόγου των δύο φιλοσόφων.
9. Με βάση την εισαγωγή της *Πολιτείας* στο σχολικό σας βιβλίο να επιλέξετε ένα θέμα που σας ενδιαφέρει (π.χ. σχέσεις δύο φύλων, οικογένεια), να το μελετήσετε από την *Πολιτεία* και από άλλα έργα του Πλάτωνα και να το παρουσιάσετε στην τάξη σας. Μπορεί να σας βοηθήσει σ' αυτό η εργασία των μαθητών του 1ου Λυκείου Κερατσινίου για το πλατωνικό έργο (*Προσεγγίσεις στον Πλάτωνα*, επιμ. Παν. Κ. Μητροπέτρος, Δήμος Κερατσινίου, 1998).

---

⁶³ 1324a5 - 1325b33.

⁶⁴ 1332b13 - 1334b28.

⁶⁵ 1334b29 - 1337a7.

⁶⁶ 1337a10 - 1339a11.